

## Szkic monograficzny Kościoła w Łukomiu z 1909 r<sup>1</sup>

Jak podaje autor Szkiecu monograficznego kościołów Dekanatu Rypińskiego Diecezji Płockiej Ks. Walenty Załuski. „W roku 1906 dnia 21 maja Towarzystwo opieki nad zabytkami sztuki kościelnej” zawiązane w Warszawie, na czele którego stanął hr. Adam Krasiński, odbyło się w Płocku, w muzeum diecezjalnym, pierwsze posiedzenie, pod przewodnictwem Najdostojniejszego Naszego pasterza ks. Biskupa Apolinarego Wnukowskiego, na które zawezwani zostali delegaci z dekanatów diecezji płockiej. W myśl decyzji, zapadłej na tym posiedzeniu, rozesłano kwestionariusze dotyczące zabytków sztuki chrześcijańskiej, każdemu z delegatów i polecono im objechać kościoły swego dekanatu, zdjąć z nich fotografie i plany, oraz opisać je razem z zabytkami, znajdującymi się w tychże świątyniach”.

Dalej autor pisze „To też, jako delegat na dekanat rypiński, we wrześniu i październiku r. z. objechałem wszystkie kościoły dekanatu rypińskiego, zdjąłem z nich fotografie, dotarłem do archiwów parafialnych, opisałem kościoły i kaplice i odpowiedni referat przesłałem do Konsystorza płockiego. Stąd też uzupełniłem dawne swoje notatki historyczne i tak wyłonił się „Szkic monograficzny kościołów dekanatu rypińskiego, diecezji płockiej” który, w myśl zasady „czym chata bogata, tym rada” podaję w broszurze niniejszej.



<sup>1</sup> Szkic monograficzny kościołów Dekanatu Rypińskiego Diecezji Płockiej skreślony przez Ks. Walentego Załuskiego, Druk K. Miecznikowskiego, Płock 1909 rok, s. 21

## Kościół w Łukomji.

Parafje łukomska niewiadomej erekcji, rozmieszczona na płaszczyźnie, przepłataną ziemią piaszczystą i oparczystą, na ogół średnią. Rzeka Skrwa dzieli parafję na dwie nierówne części, nad którą od wieków urodziła się wieś kościelna—*Lukomja* czyli *Lukomic*, skąd powstała i nazwa całej parafji. Posiada, jak będzie o tym mowa nieco później, kościół modrzewiowy z 1761 r., który przetrwał dotąd prawie bez zmiany. W r. 1862 została wyrestaurowana wieża, kosztem Katarzyny Zambrzyckiej. W 1884 roku ks. Józef Matkiewicz sprawił nowe ołtarze do tego kościoła, ambonę i posadzkę, a cały kościół wewnątrz odmalował olejnymi farbami. Nadto wiele przyczynił się do ozdoby kościoła, który uposażył się w aparata i utensylja kościelne za ks.ks. Wdowińskiego i Skarzyńskiego. Obecny proboszcz łukomski, ks. Marjan Chaciński, doprowadził świątynię łukomską do świetnego stanu: powiększył ją, odnowił wewnątrz, wraz z ołtarzami, poprawił w dachach. Choregwie, feretrony, naczynia, aparaty, bielizna kościelna i t. p. tak, że nic nie pozostaje do życzenia. Kościół ten nie posiada żadnych zabytków historycznych, prócz chyba poważnej książki, dzielącej się na pięć części, w których zawierają się akty urodzonych, zaślubionych i umarłych od roku 1782—1831, oraz „nowa erekcja kościoła parafjalnego łukomskiego 1780 roku”—z przepisaniem dokumentami z oryginałów, przy tym—wydatki i dochody parafjalne.

Przypatrzmy się kościołowi łukomskiemu.

Kościół łukomski leży w gubernji płockiej, powiecie rypińskim, nad rzeką Skrwą—na małym wzniesieniu, zbudowany z modrzewia w „zrąb” w 1761 r., niekonsekrowany, pod tytułem św. Katarzyny, panny—męczenniczki, której uroczystość, jako patronki parafji, obchodzi się d. 25 listopada. Z bali wzniesiony, oszalowany zewnątrz deskami sosnowymi. Dawna dzwonnica stanowi fronton szczytowy kościoła, zbudowana z desek, w kwadrat nad głównym dachem, mająca po bokach po dwie zaluzje zakryte, pokryta dachem—holenderką, szczyt jej zdobi krzyżyk żelazny. Dach na kościele spadzisty, jednolity z prezbiterjum, węższym od naw, karpiówką kryty, prócz brackiej zakrystji, na której dach z blachy cynkowej. Kościół o prezbiterjum, zakończonym ścianą w trójkąt—na wschód. Okap wystaje o pół łokcia, podbity balem, wyłobionym pod całym dachem, bez sobótek, galerji i wsporników. Na środku dachu, podchodzącym bliżej prezbiterjum, wylania się wieżyczka sygnaturkowa, w której mieści się sygnarek, blachą cynkową kryta, krzyżykiem ozdobiona.

Przed paru laty, kiedy przerobiono była dzwonnice wieżową stanowiącą pierwotnie szczyt frontowy kościoła, oszalowawszy ją zewnątrz i wewnątrz deskami, w środku takowej zbudowano chór, oświetlony po jednym oknie, a z frontu przystawiono przybudówkę z bali, również zewnątrz szalowaną, o 2-ch wejściach: z frontu i z prawego boku; z lewego ma małe okienko. Nad wielkimi drzwiami tej przybudówki, na szczytowej ścianie, jest nisza, w której za szkłem stoi figurka Matki Boskiej Skępskiej, na zakończeniu—krzyżyk.

Z prawej strony prezbiterjum—zakrystja bracka, długa 6 m. 36 cm., szeroka 3 metry, z bocznym wejściem i oknem, z lewej zaś strony jest druga zakrystja ze szczytowym okienkiem, długa 3 m. 66 cm., szeroka zaś 3 m.

Tuż przy kościele, w rogu cmentarnego ogrodzenia, stoi dzwonnica, zbudowana w słupy drzewiane, kryta daszkiem kleńcowym, pod dzwonami śpiczasto zakończona, u dołu—szersza, spadzista, deskami obita. W tej dzwonnicy mieszczą się trzy dzwony: dwa większe—niewiadomych imion i benedykcyj, jeden z 1761 r., drugi—z 1778 r., a trzeci—Szymon—z 1890 r. Parkan murowany z cegły o pięknej bramie i furtkach okala kościół łukomski.



Kościół ten o 3-ch nawach: głównej i dwóch bocznych, oraz o prezbiterjum i dwóch zakrystjach, ma długość 32 l., szerokość 16 l. Podłoga z desek, nieco niżej położona od gruntu, okalającego kościół. Wchodzi się do przedsionka, czyli do—babińca, długiego 3 m. 60 cm., szerokiego 6 m. 20 cm. w duże drzwi, tuż chór, zbudowany, jak się rzekło, z dawnej frontowej dzwonnicy, oszalowanej wewnątrz, mającej po jednym, dużym oknie po bokach, wsparty na 4-ch słupach, za którymi rozpoczyna się właściwy kościół z bali, otwarty przez usunięcie wejściowej ściany, co znacznie przyczyniło się do powiększenia i oświetlenia kościoła. Nawa główna oddzielona od 2-ch bocznych dwoma filarami z każdej strony. W bocznych nawach sufit płaski z desek, w głównej nawie i prezbiterjum—bezczkowaty i jednolity. „Kalwarja” tylko przedziela prezbiterjum od środkowej nawy, na której belce wyryty rok 1761. Dziesięć okien dużych oświetla kościół: nad chórem w szczytowej ścianie po dwa podłużne okna, w bocznych ścianach po trzy duże okna i w prezbiterjum, z prawej strony, dwa okna. Szyby zwyczajne, jak i okirowanie.

Wnętrze kościoła odmalowane olejnymi farbami na kolor kremowy. Trzy ołtarze zdobią tę nad wyraz miłą świątynię. Ołtarz wielki składa się z dwóch kondygnacji: pierwszą kondygnacją stanowią dwa połączone filary i także rozety, po bokach stoją figury z masy mozaikowej, w polichromji, św. Apostołów Piotra i Pawła. Tu pod osłoną, którą przedstawia Wniebowstąpienie Pańskie, na płótnie malowane, obraz Matki Boskiej z Dzieciątkiem Jezus, na płótnie, dobrego pędzla. Matka Boska z gwiazdami i aniołkami w obłokach—w rodzaju glorii; suknie i korony rzeźbione z drzewa, połączone. W górnej części tegoż ołtarza, na którą składają się dwaj aniołowie, rozety i krzyż u góry, mieści się obrazek na płótnie, przedstawiający Matkę Boską z Panem Jezusem, uwinętym w pieluszki, które to Dziecię Matka Boska okazuje św. Joachimowi, Annie i Józefowi (Treść historycznie fałszywa, bo św. Joachim i Anna nie żyli, kiedy narodził się Pan Jezus). Mensa przy tym ołtarzu murowana, odsunięta od ołtarza, w której—z frontu—urządzono grób P. Jezusa, zasłaniający się Wieczerzą na płótnie, kopja Rubensa. Na tej mensie stoi tabernakulum, całe zewnątrz odzłoczone, w środku wybite materją białą morową. Na tabernakulum—dwaj aniołkowie, w postawie adorującej i świeczniki. Cały ten ołtarz drzewiany, odzłoczony i odmalowany.

Ołtarz boczny—w prawej nawie—z drzewa, również odzłoczony i odmalowany, jak i drugi boczny w lewej nawie, ma pod zasłoną obraz na płótnie św. Antoniego, a na zasłonie—obraz św. Walentego, oba dobrego pędzla. — W górnej nadstawie mieści się obrazek na płótnie M. B. Bolesnej. Drugi boczny ołtarz ma pod zasłoną *śliczny ołtarz św. Katarzyny*, panny—męczenniczki, na zasłonie znów—wprost wstrętny, szpecący cały kościół, obrazek Serca Jezusowego, malowany na płótnie przez domorosłego malarza, u góry obrazek św. Wawrzyńca.


Ambona zwykła, którą znów szpecą czterej Ewangelista, tego samego autora co i obraz Serca P. Jezusa. Na ścianach wiszą cztery obrazki z dawnych feretronów. Wszystkie obrazy, prócz Serca Pana Jezusa i onych 4 ch Ewangelistów, malował niejaki Rochalowski z Niechonina, za proboszczowskich tu czasów ks. Józefa Malkiewicza. Organ o 8 głosach i miechu celindrowym. Jest tu bractwo św. Antoniego i dwa odpusty, liczba parafjan łukomskich 1.830.

Opracował

Dariusz Lazarowski

Publikacja w wersji elektronicznej dostępna jest na stronie internetowej Kujawsko Pomorskiej Biblioteki Cyfrowej <http://kpbc.umk.pl/dlibra/docmetadata?id=78527>

## Opis publikacji

	<p><b>Tytuł:</b> Szkic monograficzny kościołów dekanatu rypińskiego diecezji plockiej</p> <p><b>Autor:</b> Załuski, Walenty (1859-1927)</p> <p><b>Wydawca:</b> K. Miecznikowski</p> <p><b>Miejsce i data wydania:</b> Płock 1909</p> <p><b>Typ zasobu:</b> książka</p> <p><b>Prawa:</b> Domena publiczna (Public domain)</p> <p><b>Prawa dostępu:</b> Dla wszystkich bez ograniczeń</p> <p><b>Digitalizacja:</b> Biblioteka Uniwersytecka w Toruniu</p> <p><b>Lokalizacja oryginału:</b> Biblioteka Uniwersytecka w Toruniu</p>
---	---